

Partie polityczne w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Fundacja im. Stefana Batorego, *finanse polskich partii*, dostępny w internecie: batory.org.pl [dostęp 17.02.2020 r.].
- Źródło: Mariusz Paździor, Bogumił Szmulik, *Fundamentalne wartości i zasady ustrojowe. Model konstytucyjny a praktyka ustrojowa w Polsce*, dostępny w internecie: wydawnictwo.wsei.eu [dostęp 17.02.2020 r.].

- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 9.04.2020 r.].
- Źródło: *Statut Komunistycznej Partii Polski z 2002 roku*, dostępny w internecie: kom-pol.org [dostęp 17.02.2020 r.].

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu partii politycznych w Polsce oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz polski system partyjny.
- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących partii politycznych w Polsce.
- Przeanalizujesz formy finansowania partii w Polsce.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł.

Partie polityczne w Polsce

Jedną w wielu istotnych konsekwencji [demokratyzacji](#) życia politycznego w Polsce po 1989 r. było powstanie [partii politycznych](#). Wolność ich tworzenia i działania zapewniała przyjęta w lipcu 1990 r. ustawa o partiach politycznych. W rezultacie w krótkim czasie powołano wiele nowych formacji politycznych – do końca października 1990 r. zarejestrowano ich 154. Oczywiście o demokracji decyduje nie to, ile różnorodnych ugrupowań występuje w danym państwie, ale to, w jakim stopniu reprezentują one poglądy społeczeństwa, jak szerokie poparcie zyskują, ile osób uczestniczy w życiu publicznym i jak łatwo można założyć partię.

Zapisy dotyczące gwarancji wolności zrzeszania się, w tym tworzenia partii, kontroli programu i działania oraz finansowania, znajdują się w Konstytucji RP z 1997 r. Gwarantuje ona wielość, równość i demokratyczność partii.

Formy uprawomocnienia funkcjonowania partii

” Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 11

1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 9.04.2020 r.].

Na mocy Ustawy o partiach politycznych z 1990 r. zgłoszenie do ewidencji wymagało zamieszczenia imion, nazwisk i podpisów co najmniej 15 osób. W rezultacie w ewidencji w 1997 r. pojawiło się ponad 500 partii politycznych, z których działało tylko kilkadziesiąt, a pozostałe były pogardliwie nazywane „[partiami kanapowymi](#)”. W obecnie obowiązującej Ustawie o partiach politycznych z 1997 r. (z późniejszymi nowelizacjami) podwyższono do tysiąca liczbę osób, które muszą złożyć podpis. Ponadto podczas ewidencji partii nakazano dołączenie jej statutu i nazwy oraz wskazanie osoby upoważnionej do reprezentowania jej na zewnątrz oraz mającej prawo do zaciągania zobowiązań majątkowych. W rezultacie na początku 2006 r. w ewidencji pozostało 88 partii.

Poszukaj informacji na temat tego, ile aktualnie partii zapisano w ewidencji.

Ważne!

Partie obowiązują:

- jawność finansowa i majątkowa; państwo ma prawo do nadzoru nad finansami partii;
- jawność struktur partii;
- powoływanie organów w drodze wyborów;

- podejmowanie uchwał większością głosów;
- nakaz kształtowania struktur partii zgodnie z zasadami demokracji;
- prawo dostępu do publicznej radiofonii i telewizji;
- niemożność zastępowania organów publicznych w ich zadaniach.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że partie nie mają monopolu na kształtowanie polityki państwa metodami demokratycznymi. Prawo to mają również członkowie społeczeństwa obywatelskiego: stowarzyszenia, organizacje społeczne, fundacje; partie nie mogą ograniczać ich funkcjonowania.

Partie podlegają zgłoszeniu do ewidencji partii politycznych prowadzonej przez **Sąd Okręgowy w Warszawie**. Z chwilą wpisania do ewidencji partia uzyskuje osobowość prawną. Zgłoszenie powinno zawierać:

- nazwę, skrót, siedzibę partii;
- skład osób wchodzących do organów reprezentujących partię na zewnątrz;
- statut partii;
- wykaz co najmniej tysiąca obywateli polskich popierających zgłoszenie.

W przypadku wątpliwości dotyczących zgodności celów lub działalności partii politycznych z Konstytucją RP (art. 13) może zostać złożony wniosek do Trybunału Konstytucyjnego. Wniosek taki można złożyć przed rejestracją partii lub w trakcie jej funkcjonowania, jeśli jej statut lub działalność wzbudza niepokój sądu. Jeśli Trybunał Konstytucyjny orzeknie o niezgodności celów lub działania partii z Konstytucją RP, sąd może odmówić jej rejestracji lub skreślić ją z ewidencji partii politycznych.

Zasady członkostwa i działania partii politycznych

Partia jest organizacją dobrowolną – oznacza to zarówno zakaz narzucania obywatelom przynależności do partii, jak i swobodę opuszczenia jej szeregów. Członkami partii mogą być obywatele RP, którzy ukończyli 18 lat. Prawa i obowiązki członka partii określa jej statut.

Działalność partii politycznej bazuje na pracy społecznej swych członków. Dodatkowo może zatrudniać pracowników do prowadzenia prac na jej rzecz. Nie może wykonywać zadań zastrzeżonych w przepisach prawa dla organów władzy publicznej ani ich w tym zastępować.

Statut partii

Aby partia mogła zostać zarejestrowana, musi mieć statut. Określa się w nim organy partii, tryb ich powołania oraz kompetencje, jak również zasady tworzenia terenowych jednostek organizacyjnych. Statut musi być przyjęty przez ogólne zgromadzenie członków lub przez ich demokratycznie wybranych przedstawicieli.

” Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 13

Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa”.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 9.04.2020 r.].

Finanse partii

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

cenzus

obowiązek spełniania określonych wymogów traktowany jako warunek dopuszczenia do udziału w wyborach; najczęściej spotykany jest cenzus wieku, ale mogą też wystąpić: cenzus zamieszkania, cenzus majątkowy, cenzus wykształcenia; istnienie cenzusów wyborczych traktowane jest jako wyłom w zasadzie powszechności lub równości prawa wyborczego

demokratyzacja

proces transformacji niedemokratycznego systemu politycznego w państwo demokratyczne, polegający na tworzeniu demokratycznych instytucji oraz motywowaniu obywateli do czynnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu publicznym, przez budowanie społeczeństwa obywatelskiego

partia kanapowa

mała liczebnie partia polityczna, nieodgrywająca istotnej roli w życiu politycznym kraju

partia polityczna

dobrowolna organizacja społeczna o określonym programie politycznym, mająca na celu jego realizację dzięki zdobyciu i sprawowaniu władzy lub wywieraniu na nią wpływu

pluralizm polityczny

zasada funkcjonowania parlamentarnych systemów partyjnych, polegająca na istnieniu dwóch lub więcej partii politycznych reprezentujących różne programy i orientacje, walczących o zdobycie władzy w państwie

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z informacjami na temat wydatków komitetów w wyborach parlamentarnych w latach: 2011 i 2015. Poszukaj informacji dotyczących wydatków komitetów w ostatnich wyborach. Porównaj je z danymi historycznymi.

rok : 2005

po : 27.1

pis : 30

sld* : 25.8

psl : 9.5

rok : 2007

po : 29.4

pis : 28.2

sld* : 26.1

psl : 28.6

rok : 2011

po : 29.2

pis : 30.1

sld* : 24.1

psl : 12.7

rok : 2015

po : 29.4

pis : 29.6

sld* : 8

psl : 13.1

* W 2015 r. Zjednoczona Lewica SLD-TR.

Oprac. na podst.: Fundacja im. Stefana Batorego, *Finanse polskich partii*, Warszawa 2017.

rok : 2011
po : 5.20
pis : 7.01
sld* : 20.40
psl : 10.57
tr* : 1.21
n : 7.13
rok : 2015
po : 8.03
pis : 5.19
sld* : 7.00
psl : 16.83
tr* : 7.00
n : 10.00

* W 2015 r. Zjednoczona Lewica SLD-TR.

Oprac. na podst.: Fundacja im. Stefana Batorego, *Finanse polskich partii*, Warszawa 2017.

Ćwiczenie 1

Wskaż, który z komitetów zdobył w 2011 r. najwięcej głosów.

Ćwiczenie 2

Rozstrzygnij, który z komitetów w 2011 r. najlepiej rozporządzał swoimi wydatkami w wyborach parlamentarnych. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Wymień trzy funkcje partii politycznych.

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Wymień trzy cechy charakterystyczne polskiego systemu partyjnego.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z danymi i wykonaj ćwiczenie.

Przedziały poparcia	do 5%	5-10%	10-20%	20-30%	powyżej 30%
Stawka	5,77 zł	4,61 zł	4,04 zł	2,31 zł	0,87 zł

Oprac. na podst.: *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych*, sejm.gov.pl, [dostęp 26.04.2021 r.]

Wyjaśnij, jak obliczona będzie subwencja dla partii, która zdobyła 27% głosów w wyborach.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Mariusz Paździor, Bogumił Szmulik

Fundamentalne wartości i zasady ustrojowe. Model konstytucyjny a praktyka ustrojowa w Polsce

Realizacja tej fundamentalnej zasady oznacza przede wszystkim pełną akceptację w ramach danego państwa zróżnicowania poglądów i programów politycznych (...). Podstawową formą urzeczywistnienia idei suwerenności narodu staje się wówczas pokojowa rywalizacja między różnymi opcjami politycznymi o przejęcie oraz sprawowanie władzy w państwie, czego wyrazem są w głównej mierze nieukrywane dążenia poszczególnych partii politycznych do zdobycia większości w składzie parlamentu. (...) Do polskiego systemu ustrojowego zasada (...) wprowadzona została w wyniku grudniowej nowelizacji ustawy zasadniczej z 1989 r., która znosiła z tą chwilą realizowaną wcześniej konstytucyjną zasadę przewodniej roli partii komunistycznej (PZPR).

Źródło: Mariusz Paździor, Bogumił Szmulik, *Fundamentalne wartości i zasady ustrojowe. Model konstytucyjny a praktyka ustrojowa w Polsce*, dostępny w internecie: wydawnictwo.wsei.eu [dostęp 17.02.2020 r.].

Podaj nazwę zasady funkcjonowania partii politycznych, która musiała zostać zmieniona w Polsce w związku z transformacją reżimu politycznego.

Zapoznaj się z tekstami i wykonaj ćwiczenie.

Tekst 1

” **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.**

Art. 13

Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 9.04.2020 r.].

Tekst 2

” **Statut Komunistycznej Partii Polski z 2002 roku**

Komunistyczna Partia Polski jest partią marksistowsko-leninowską nawiązującą do najlepszych patriotycznych i internacjonalistycznych tradycji polskiego ruchu robotniczego. Źródło swej działalności ideowo-programowej upatruje w idei komunistycznej, w niej bowiem widzi przyszłość świata. Dopiero komunizm uwolni ludzkość od niepewności jutra, od strachu przed wojnami, od nędzy i poniżenia. Położy kres panowaniu wyzyskiwaczy nad ludźmi pracy, panowaniu narodów silniejszych nad słabszymi. Jego realizacja zapewni materialny i duchowy rozkwit ludzkości. Przewodnią ideą

Komunistycznej Partii Polski jest zbudowanie ustroju wolnego od wyzysku człowieka pracy najemnej i zapewnienie Rzeczypospolitej Polskiej niepodległości i pełnej suwerenności. Komunistyczna Partia Polski opowiada się za wszechstronną współpracą i współdziałaniem z organizacjami lewicowymi w Polsce i na całym świecie, stoi na stanowisku jedności ruchu robotniczego i przeciwstawia się wszelkim działaniom rozbijającym tę jedność.

Źródło: *Statut Komunistycznej Partii Polski z 2002 roku*, dostępny w internecie: kom-pol.org [dostęp 17.02.2020 r.].

Ćwiczenie 9

Zapoznaj się z poniższym materiałem i wykonaj polecenie.

Czy według Pana(i) – poza składkami członkowskimi – partie polityczne powinny być finansowane z budżetu państwa czy też nie?

Label : Nie – w ogóle nie powinny być finansowane z budżetu państwa

Value : 71%

Label : Tak – ale powinny być tylko częściowo finansowane

Value : 18%

Label : Trudno powiedzieć

Value : 7%

Label : Tak – powinny być całkowicie finansowane

Value : 4%

Oprac. na podst.: CBOS, *Finansowanie partii politycznych*, „Komunikat z badań” 35/2001, cbos.pl [dostęp: 26.04.2021 r.]

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

” Fundacja im. Stefana Batorego

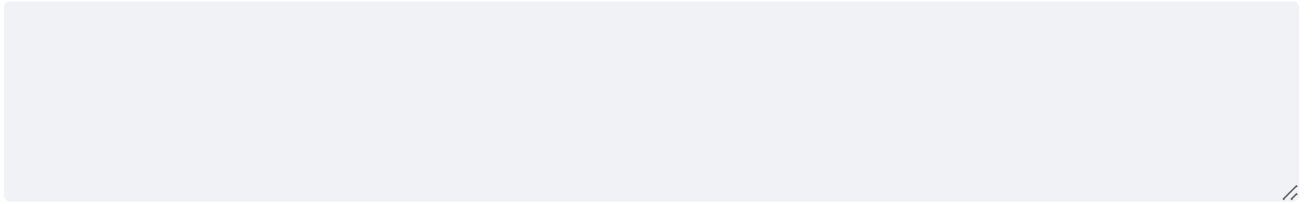
finanse polskich partii

W nowej kadencji (2015–2019) kontynuowane są próby przeprowadzenia zmian systemu finansowania partii politycznych. (...) Zgodnie z projektem Nowoczesnej partii otrzymywałyby z budżetu subwencje tylko do wysokości równej sumie pozyskanych przez nie wpłat od osób fizycznych, przy czym górna granica wpłaty od osoby fizycznej zostałaby znacznie podniesiona, a sam proces pozyskiwania funduszy byłby ułatwiony (np. przez formularze internetowe i crowdfunding). Także finanse komitetów wyborczych miałyby pochodzić w większej mierze bezpośrednio od wyborców niż z budżetu – dotowanie komitetów zostałoby zmniejszone do połowy wykazanej sumy wydatków, zwiększeniu uległyby natomiast limity

wpłat od osób fizycznych. Projekt KP Kukiz zakładał z kolei całkowitą likwidację subwencji z budżetu państwa na rzecz przekazywania przez obywateli partiom odpisów od podatków.

Źródło: Fundacja im. Stefana Batorego, *finanse polskich partii*, dostępny w internecie: batory.org.pl [dostęp 17.02.2020 r.].

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autorka: Dorota Czarny

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Partie polityczne w Polsce

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

2) przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej – wykazuje szczególną moc konstytucji; przedstawia procedurę ustawodawczą.

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

5) przedstawia różne rozumienia pojęcia polityki; analizuje, na wybranych przykładach, zjawiska konfliktu i kompromisu politycznego;

11) analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej;

12) analizuje zjawisko populizmu obecne we współczesnej polityce i jego konsekwencje;

13) charakteryzuje główne fazy kształtowania się demokracji i upowszechniania praw wyborczych.

VII. Rywalizacja o władzę.

Uczeń:

1) przedstawia proces ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; charakteryzuje funkcje partii politycznych;

2) wyjaśnia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem; rozważa na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii politycznych i trafność kategorii „polityki bez ideologii”;

3) dokonuje charakterystyki partii politycznych działających współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej z punktu widzenia ideologii (np. przez zastosowanie „kompasu politycznego”);

6) charakteryzuje etapy rozwoju systemu partyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej;

11) wyjaśnia cele i przedstawia formy marketingu politycznego.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje polski system partyjny;
- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących partii politycznych w Polsce;
- analizuje formy finansowania partii w Polsce;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- jigsaw;
- analiza tekstu źródłowego;
- quiz;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery;
- pudełko na pytania uczniów.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

1. Uczniowie mają za zadanie przypomnieć sobie wiadomości dotyczące partii politycznych, ich struktury i zasad funkcjonowania. Mogą korzystać zarówno z e-materiału, jak i dostępnych źródeł informacji. Następnie przygotowują pięć pytań do tematu. Zapisują je na osobnych kartkach.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat lekcji.
2. Uczniowie na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją proponują cele zajęć do tematu: „Partie polityczne w Polsce”.
3. Nauczyciel prosi uczniów, aby przygotowane w domu pytania wrzucili do pudełka.

Faza realizacyjna

1. Podział klasy na grupy czteroosobowe. Zespoły otrzymują arkusze flipcharta i markery. Grupy wybierają osobę koordynującą. Każdy członek grupy opracowuje przydzielone mu materiały. Stara się jednocześnie odpowiedzieć na pytania:
 - Jakie były zasady powstawania, uprawomocniania i funkcjonowania partii politycznych w Polsce w latach 90 XX w.?
 - Jakie obowiązki ma każda powstała partia?
 - Wskaż zasady członkostwa i działania partii politycznych.
 - W jaki sposób są finansowane partie polityczne?
2. Po wyznaczonym czasie grupy mieszają się – uczniowie z poszczególnych zespołów, opracowujący ten sam fragment materiału, spotykają się w grupach ekspertów. Tam porządkują swoją wiedzę, wyjaśniają wątpliwości i zastanawiają się, w jaki sposób najlepiej przedstawić i wyjaśnić dany materiał źródłowy. Uczniowie wracają do swoich macierzystych zespołów i uczą się wzajemnie. Na podstawie wszystkich opracowanych materiałów źródłowych mają odpowiedzieć na zadane im pytania. Każdy członek grupy powinien umieć wyjaśnić przedstawione materiały źródłowe.

3. Osoby koordynujące działania grup przedstawiają odpowiedzi. W razie konieczności nauczyciel wspólnie z uczniami koryguje i naprowadza na właściwe odpowiedzi.

4. Uczniowie dobierają się parami, prowadzący podchodzi do grup z pudełkiem, w którym są pytania (każda grupa losuje 5 pytań, na które musi odpowiedzieć poprawnie w jak najkrótszym czasie). Uczniowie mogą w razie konieczności i potrzeby poszukać odpowiedzi na pytania w zasobach e-materiału.

Pięć par, które najszybciej poprawnie odpowiedzą na wszystkie pytania, zostanie nagrodzonych pozytywną oceną z aktywności.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie w parach wykonują ćwiczenia wskazane przez nauczyciela, a następnie wspólnie omawiają odpowiedzi.

2. Osoby lub grupy najaktywniejsze na lekcji otrzymują oceny.

Praca domowa:

Utrwalić powtarzany materiał do sprawdzianu.

Wykonać samodzielnie pozostałe ćwiczenia.

Materiały pomocnicze:

Bogumił Szmulik, Mariusz Paździor, *Fundamentalne wartości i zasady ustrojowe. Model konstytucyjny a praktyka ustrojowa w Polsce*, wydawnictwo.wsei.eu.

CBOS, *Finansowanie partii politycznych*, „Komunikat z badań” 35/2001.

Fundacja im. Stefana Batorego, *Finanse polskich partii*, batory.org.pl.

Statut Komunistycznej Partii Polski z 2002 r., kom-pol.org.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Multimedium można wykorzystać do przygotowania przez uczniów prezentacji multimedialnej, którą przedstawią jako część wiodącą lekcji (faza realizacji).